

NYOMDASZTÁS, KIADÓ
HIVATAL ÉS NYOMDA

Kolozsvár, St. Baron
utca, (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztős
és Kiadóhivatal — 977
R. H. Sz. — 558

Szűrés nélkül kizárólag a
Szerkesztőséghez cím-
ben küldött kéziratokat nem
adjuk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Egész évre — — 800
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lej
Bukarestben — 5—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 30—
Egy szám — 150

1924 október 24 Péntek

Csuj Kolozsvár * VII. évfolyam * 237. szám

5685. Tisri 26

Cur-Sálom

Irta dr. Weissburg Chaim

Cur-Sálom... A béke vára lesz a neve a mi városunknak, minthogy az egész új életre kelő, pezsgő, forrongó, épülő újszülöttünknek meg kell hoznia végül a békét, a nyugalmat ennek a sokat hányatott, sokat szenvedett népnek. A békét, a nyugalmat, melyre kétezer esztendő óta talán soha sem végytunk úgy, mi ma s melyre nép soha egy rá nem szolgált, mint mi. Békére és nyugalomra van szükség a maroknyi nép egy egész világgal s történelemmel szemben folytatott harcban kifáradt idegeinek, békére és nyugalomra szunnyadozó tehetségeinknek, melyek soha szabadon kifejléshez nem juthattak. Cur-Sálom, a béke vára, lesz az a hely, ahol ez a szabadság meg lesz, ahol tehetségeink teljes mértékben érvényesülhetnek, ahonnan majd mi is meg tudjuk mutatni a világnak, hogy konstruktív nép vagyunk.

Ritkán fordul elő a történelemben, hogy emberek programszerűen fognak hozzá egy teljesen új város építéséhez. De a mi országunkban az ember szemellettára nőnek ki új falvak és városok a földből. S nem lesz csoda, senki sem fog meglepőt találni benne, ha nem is olyan sok év múlva az Akkói-öböl hullámai is egy egészen új, modern, nagyváros palotáit s gyárkéményeit fogják visszatröfögni. Talán ezelőtt csak rövid hat évvel csodaszámba ment volna még a legálmodozóbbak előtt is közülni, ha valaki el akarta volna velünk hitetni, hogy ez a meszabeli város az erdélyi zsidóság műve lesz. De ma... ma nem hiszük, hanem tudjuk, hogy a mű meglesz. Még el sem kezdődött az akció s már is olyan érdeklődés tapasztalható, ami zsidó akcióval szemben itt még tapasztalható nem volt. Nem azt bizonyítja ez, hogy az idea szép és tetszetős, hanem hogy közszükségletnek felel meg. Az erdélyi zsidóságnak szüksége van egy talpalatnyi helyre, ahol békében, nyugodtan vetesse meg a lábát. Az erdélyi zsidóságnak szüksége van Cur-Sálomra.

Onnan indult ki az idea, hogy rendkívül sokszor jöttek hozzánk, kik a Palesztinába való kitelepedés, ipari vagy kereskedelmi alapítás gondolatával foglalkoztak. S az ilyen terveknek az első pillanattól felmerül a legnagyobb, szinte leküzdhetetlennek látszó nehézség az erdélyi ember számára: a mi valutánk alacsony volta s a palesztinai telkek, különösen a városi telkek horribilis magas árai. A palesztinai telkértékelmekedések valahogy a klondikei s más aranymezők lázára emlékeztetnek. Az ember szinte hitetlenül hallgatja, hogy egy-egy telek például Tel-Avivban milyen áron adódott el, 1909-ben, szóval ezelőtt sőt tizenöt esztendővel építették Tel-Aviv első házát. A tengerparton, Jaffa mellett akkor végelethatatlan homok-sivatag terült el mozgó homoktűcskékkel, melyet potom áron, dunamonként 3-6 frankért lehetett volna összevásárolni. Ma Tel-Aviv jobb helyei 1500-1600 fontért, tehát 1.200.000-1.300.000 lejért kaphatók dunamonként s a perifériákon is 2-300 fontot elkérnek egy-egy dunamért, ami pedig összesen nem több, mint 900 négyzetméter. Ilyen hasonló a helyzet Haifában is. Ilyen körülmények között a tőke legnagyobb része a pusztán földre volna befektetendő.

Igy vetődik fel az eszme, hogy egy olyan helyet kell választani városalapítás céljaira, hol a telk még olcsó s amely helynek mégis van jövője, úgyhogy ipari és kereskedelmi szempontból is számításba jöjessen. Ilyen meggondolás után magától adódott a Haifa Akkói tengerpart melléke, a palesztinai tengerpart egyetlen, kikötőépítésre alkalmas öble, ahol tudomásunk szerint zsidók még telket nem vásároltak s így a földnek olcsónak kellett lennie. Az akció megindításakor úgy kontempláltuk, hogy egy dunam árban tíz fontig is elmehtünk, amely összeg az eladókkal való megállapodás szerint csellag egy félév alatt lefizetendő s ebbe az árba egyáltalán nem kalkuláltuk be a városalapítással együttjáró talaj, vízvezetési és

Vaitoianu tábornok letartóztatásának drámai részletei

Szökeést és öngyilkosságot kísérelt meg a tábornok. Az utlevélcsalások története

(Bucaresti-Bukarest, október 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Évek óta nem okozott esemény a fővárosi közvélemény körében akkora izgalmat, mint a nemrégiben felfedezett óriási aranyu utlevélpanama. Különösen inkolttá teszi ezt az általános izgalmat az a körülmény, hogy a nagyszabású vizsgálások központjában magasállású és a kormány egyes tagjaival szoros rokoni viszonyban lévő előkelőségek állanak és így érthető, hogy minden egyes napvilágra kerülő új részleteket feszült érdeklődés előz meg.

Tegnap távirati jelentés alapján már beszámoltunk arról, hogy a vizsgálóbíró elrendelte Vaitoianu tábornoknak, Vaitoianu közlekedésügyi miniszter öccsének letartóztatását. Vaitoianu tábornok letartóztatása drámai és izgalmas részletekben bővelkedett. A rendőrség abban a pillanatban fogta el a tábornokot, amikor az szökni próbált Bukarestből. Letartóztatásának első órájában a tábornok öngyilkosságot kísérelt meg, de a kísérlete csődöt mondott.

A vizsgálóbíró tegnap hét óra hosszat hallgatta ki Vaitoianu tábornokot, a Petrol National elnökét, aki tagadta, hogy bűnrészes és hanguloyota jóhiszeműségét. A kihallgatás után Vaitoianu szembesítették Filipovici és Haralamb Georgescu vádlottakkal. A szembesítés alkalmával egymást kölcsönösen vádolták és ellentmondó, a valóságnak meg nem felelő feleleteket adtak. Egy két órákor a vizsgálóbíró kibírdette Vaitoianu és Georgescu letartóztatását. Vaitoianu ajultán esett össze. Hosszas éleszgetés után tért csak magához a tábornok, akit átvitték a vacarestii fogházba.

Vaitoianu tábornok letartóztatásával a szenzációs bűnpör rendőri és vizsgálóbírói eljárásának aktái le is zárultak. Az ilfovi vizsgálóbíró a vádlottak vallomásaiból következőkben rekonstruálja az utlevélpanama történetét:

Néhány hónappal ezelőtt különböző foglalkozású egyének „Petrol National“ címén részvénytársaságot alakítottak. A társaság bevallott célja petroleum-termékek kizsákmázása volt. Minthogy azonban a részvénytársaságnak semmi alaptőkéje sem volt, a leg-
lehetősebb módon igyekeztek pénzt szerezni. A

részvénytársaság igazgatója N. Filipovici nevű kates egzisztenciájú ur, aki tíz évvel ezelőtt egy bizarr öngyilkossági kísérlettel kapcsolatban tette hírhedtté a nevét, furcsa ötlettel igyekezett pénzhez juttatni a társaságot. Amerikai románoktól akarták ez alaptőkéhez szükséges összeget megszerezni és ebből a célból igen sok román parasztot rávett arra, hogy utazzanak Amerikába és helyez-
zék el az amerikai románság körében a vállalat részvényeit.

Tekintettel arra, hogy a vállalatnak semmi pénze sem volt, a parasztok a saját költségükön utaztak el és a saját költségükön, de a vállalat útján szereztek meg utleveleiket. A vállalat pedig ígéretet tett arra, hogy összes költségeiket a kikötőbe utánuk küldi. A parasztok megérkeztek Cherbourgba, ahol leírhatatlan nyomorban várták a pénzüket. Amikor látták, hogy a vállalat küldönce semmiképen sem akar megérkezni pénzüikkel, nagynehezen hazavergődtek Bukarestbe, ahol a „Petrol National“-tól követelni kezdték pénzüket. A vállalat — pénze még mindig nem lévén — Vaitoianu tábornok aláírásával egy váltót adott át a parasztoznak, a váltóra azonban semmiféle fedezet nem volt. A parasztek ekkor feljelentést tettek a vállalat ellen. Már a vizsgálat első óráiban kiderült, hogy a vállalat szerzette utlevelek hamisak voltak, hogy a vállalat eddig egy gram petroleumot sem termelt és főképen arra a célra alakult, hogy jó pénzért hamis utlevéllel lássa el a kivándorolni szándékozó román nemzetiségű parasztokat, akik a kormány tilalma miatt legális uton nem szerezhetnek Amerikába szóló utlevelet.

Újabb jelentés szerint Vaitoianu tábornok, aki a letartóztatási végzés kihirdetése után ismét öngyilkosságot kísérelt meg, könnyű sérüléssel az Elisabeth-kórházban fekszik. Egyes lapok szerint Vaitoianu, akit a kiállott izgalmak megviseltek, a vizsgálóbíróra irányította revolverét, azt azonban kicsavarták kezéből még mielőtt e'süthette volna. Ez a hír valószínűtlen.

Az összes fővárosi lapok Vaitoianu miniszter lemondását közlik, ezzel szemben a „Viitorul“ ezeket a híreket fantasztikusoknak mondja.

biztos tény: Anglia a haifa—akkói tengeröbölben fogja felépíteni a Földközi-tenger egyik leg-hatalmasabb kikötőjét. Eppen ottlétünk alkalmával érkezett meg az a jaffa-telavivi zsidó-arab küldöttség, mely Londonban a maga számára követelte az angol kormánytól a kikötőt. A válasz elutasító volt. A döntés már megtörtént. S ez természetesen is. A haifa—akkói öböl az egyetlen természetes bettremlése a palesztinai partvonalnak, melynek már is kiépített vasúti összeköttetése van Damaszkusz—Konstantinápolyal, Jeruzsálem—Kairóval s amely — tekintettel arra, hogy Mezopotámia is angol mandátum-terület — igen könnyen bekapcsolható az indiai vasúthálózatba. Angliának életérdeke az alexandriai kikötő közelálló elvesztése folytán, hogy egy kereskedelmi kikötőt és flottabázist létesítsen Palesztina partján, mely egyrésztől gyarmataival való kereskedelmi forgalmát bonyolítja le, másrésztől a gyarmataihoz való utat, a Szuesi-csatornát védelmezzze. Mindezekből nyilvánvaló, hogy nincs föld Palesztinában, melynek gazdasági szempontból olyan jövője volna, mint éppen a mi általunk leopcionált területnek.

S hogy mindezek dacára, dacára annak, hogy most már nyilvánvaló, hogy a kikötő ide fog épülni (a tervekbe is volt alkalmunk bepillantást nyerni), nem szöktek még fel a földárak a telavivi arányokban, ennek egyet egy oka van: kisebb részletekben, tehát kistökekeknek is hozzáférhető módon, a terület nem szerezhető meg. Egy 60.000 dunamos komplexumról van szó, melynek mocsarai ma még Haifa levegőjét is egészségtelemné teszik. Hiába vesz valaki akár ezer dunamot is és

yzésekre
megren-
nak. Ga-
rúldemé-
nia bár-
pa.

Redor 2206

épek

ri gépek,
fontéglák,
azzo, gra-
zi és erő-
oncsövek,
ési anya-
mentpala-
ntfestékek
állíthatók.

NA

mentesen!
áról, kér-
sét

Oradea-Mare
Piata Unirei
2.

esapolja le azon a mocsarakat. A szomszédos területek moszkítói (a maláriát okozó szunyogok. Szerk.) lehetetlenné teszik a birtokán való lakhatást. Ha azonban többen egyesülnek az egész terület megvételére, akkor az egyes résztvevők természetesen alig érzik meg a munkálatok költségeiből részük első hányadot.

Felmerülhet az a kérdés is: hogyan lehetséges, hogy a tulajdonos, ki tisztában van a várható értékemelkedéssel, siet ilyen olcsó áron megszabadulni a földjétől? Ez is könnyen érthető. A birtok évszázadok óta paragon hever, szanálás nélkül még sem művelhető, a szanáláshoz szükséges pénz a tulajdonos nem rendelkezik, a kormány pedig, ha a föld rövid időn belül művelés alá nem vésztetik, — kisajátítja. A tulajdonos kénytelen tehát a földet úgy, ahogy tudja, eladni. A 8000 dunam tengerparti homok, mely pedig számunkra városépítés szempontjából a legfontosabb, már is ki van sajátítva s a kormány azt annak adja, ki a mögöttes területet megműveli, vagy fölépíti. Minden három dunamos parcella tehát valószínűleg ingyen fog kapni egy majdnem féldunamos területet a tengerparton.

Az a három tókécs csoport, melyek a terület megvételére már a mi hírközösünk előtt egyesültek, csak azzal a feltétellel részlettek bennünket már megszerzett opciójukban, ha azon lecsapolási, folyamszabályozási, utépítési, vízvezetési és öntözési munkálatok költségeiben, melyek a mi érdekeinkben is állnak s amelyet legközelebb a mi részvételünkkel fognak megállapítani, mi is részt veszünk. E munkálatok árának előzetes maximális számításával is egy dunam a vételárral együtt legfőbb 7 fontba kerül. Műnán a munkálatok előre láthatólag körülbelül három évet fognak igénybe venni, ez az összeg három év alatt fizetendő le oly módon, hogy két font azonnal, a hátralék pedig negyedévi részletekben volna lefizetendő. Természetesen, ha az évek folyamán bebizonyosodik, hogy a munkálatok költségei magasra voltak előirányozva, megfelelő időpontban a részletfizetések be fognak szüntettetni. Mi ebbe a feltételbe szívesen mentünk bele, mert a fizetési feltételek könnyűek s a munkálatok elvégzése a mi érdekeinkben is áll. Különösen az a tény, hogy három év múlva, mikor a település, építkezés, utvezetékek létesítése kezdetét veheti, már kész vízvezetékekkel s öntözési rendszerrel fogunk rendelkezni, örömmel üdvözölhető.

A kötött szerződésnek ránk nézve egyetlen nagyon súlyos pontja van, mely esetleg az egész terv megvalósulását veszélyezteti s éppen ezért különösen fel kell hívnom rá a figyelmet. E pont szerint a szükséghez képest a vételár 30, esetleg 40 százalékát távirati avizóra harminc napon belül folyósítanunk kell. Éppen ezért egy kellemtelen tévedése a felhívásnak, mikor a befizetés határidőjét november 30-án állapítja meg. A távirat megérkezését minden nap várhatjuk! Aki tehát azt akarja, hogy az akció mindenképpen sikerüljön, aki el van már határozva az akcióban való részvételre s nem akarja, hogy esetleg kimaradjon belőle, az igyekezze a dunamonkénti két fontot lehetőleg haladéktalanul befizetni. Jegyzéseket természetesen csak akkor fogadhatunk el, ha a befizetés már megtörtént.

Még arról is be kell számolnom teljes őszinteséggel a nagy nyilvánosság előtt, miért biztosítottunk magunknak 15000 dunamot (körülbelül két és egy negyed ezer katasztr. hold). Egrésről az az a megfontolás vezetett bennünket ebben az elhatározásban, hogy a feltételek könnyebbek, mint ahogy előre számítottuk s hogy, ha 2—3 hét alatt olyan eredménnyel járt Erdélyben az akció, hosszabb idő állván rendelkezésre, egész biztosan sokkal szélesebb rétegek vonhatók be. Számítottunk arra is, hogy gazdáinknak alkalmat kell nyújtanunk a 10000 dunam mezőgazdasági területtel ültetvények, tejjelgazdálkodás stb. létesítésére, melyek a kikötő, illetőleg a közeli városok révén nagyon is rentabiliseknek látszanak. Sajnos, az ünnepek egy kisebb kitérőt az új akció megkezdését. Másrésről azonban a szövetségi társaságok (melyek mellesleg nem a legszívesebben részesítettek bennünket

szerzett jogaikban) mindegyike ugyanannyival vesz részt a földvásárlásban s így lehetetlen volt számunkra kisebb területet igényelni.

Meg kell állapítanunk, hogy ezáltal nem kis dologról van szó s egy kis pesszimizmussal, különösen a mai igen súlyos pénzkrisist tekintve, talán hozzá sem fogtuk volna a dologhoz. De, és ezt ismételtén hangsúlyoznom kell, visszaérkezésünk

Milliók panamák Csehországban

Megvesztegetésért letartóztatták a pozsonyi kábelgyár egyik igazgatóját és három mérnököt. Az egeri repülőezred panamája

(Prága, október 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Magyarország vizsgálata fedezett fel a prágai országos közigazgatási bizottság. A vizsgálás hű tükre az országban egyre nagyobb méreteket öltő korrupciónak. A közigazgatási bizottságnak feltűnt ugyanis, hogy az állami villanytelepek már hosszabb idő óta igen rossz anyagot kapnak és különösen a pozsonyi kábelgyár az, amely az állami rendelkezéssel visszaél. A titokban megindított vizsgálat olyan dolgokat hozott napvilágra, melyeknek számai mélyen belenyúltek a közigazgatási életbe. A rendőrség a vizsgálat során házkutatást tartott Syrovég tanácsos lakásán és az ott lefoglalt levelezés következtében rövidesen kiderítette az egész ügyet.

A rendőrség megállapította, hogy Machao József városi mérnök, a pozsonyi kábelgyár szolgálatában állott és 500 ezer koronát kapott a gyártól azért, hogy a gyár részére nagy állami rendeléseket eszközölt ki. Az egyik prágai bankban harminchárom különböző névre kiállított betétkönyvet foglalt le a rendőrség, amelyek Machao mérnök tulajdonát képezték és amelyek összege meghaladta az egy és fél millió koronát. Ugyanannál a prágai banknál foglalt le a rendőrség egy 659 ezer koronáról szóló betétkönyvet is, amely Kreeck mérnök

óta is oly nagymérvű érdeklődés, mondhatni lelkesedés nyilvánul meg az ügyrel szemben, mely a legteljesebb optimizmusra jogosít. És végtére ez nem is pesszimizmus vagy optimizmus dolga. Ha tényleg közszükségletéről van szó, ha az erdélyi zsidóság fel tudja fogni az úgy nagyjelentőségét, akkor három éven belül Car-Silom épülni fog. És ennek a legközelebbi hetek alatt tisztázandó kell.

tulajdonosa, aki a pardubitzli villanygyár igazgatója. Machao kihallgatása során beismerő vallomást tett és megnevezte büntársait. Vallomása szerint a kábelgyár megbízásából Hasek igazgató végezte a megvesztegetéseket. Az igazgatót és társait Machao vallomása alapján letartóztatták és átadták őket a prágai büntető-törvényszéknek.

Ugyancsak most derítettek fényt az egeri repülőezred nagyszabású panamája, amely közel egy év óta foglalkoztatja a hatóságokat. Az ezredraktár revíziója alkalmával 27 ezer kiló benzint és 1700 kiló olaj hiányát állapították meg. Annakidején ebből a lopásból kifolyólag letartóztattak néhány altisztot, de a lopást nem lehetett rájuk bizonyítani és így szabadon engedték őket. Nyomozás közben rájöttek azonban arra, hogy az ezred tisztjei nagy autókírándulásokat tesznek és ezen a nyomon haladva megállapították, hogy Hornik József hadnagy követte el a panamát, aki tízezer kiló benzint adott el egy Seidl nevű szénész közvetítésével az egeri sörgyárak. A többi hiányzó anyagot pedig különböző vállalatoknak adta el és a kapott összegeket elköltötte, de kisebb összegeket juttatott néhány segítő-társának is. A panamista hadnagyot és segítő-társait letartóztatták.

Nemzetipárti nyilatkozat a Goldis-akcióról

A nemzeti párt szilárdan kitart Maniu Gyula mellett

(Cluj-Kolozsvár, október 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hónapok óta egyre nagyobb határozottsággal terjesztik, különösen kormány-párti körökben a hírt, hogy a nemzeti pártban rövidesen pártszakadás fog bekövetkezni. Hogy a pártban hosszabb idő óta bizonyos belső válság van, az letagadhatatlan tény. Néhány héttel ezelőtt megbízható helyről nyert információ alapján megírjuk, hogy Goldis László minden előzetes párthatározat nélkül tárgyalásokat kezdett Goga Octaviannal egy bizonyos új politikai orientáció céljából, sőt azt is jeleztük, hogy Goldis egyáltalában nem idegenkedne megfelelő feltételek mellett a liberális párttal való meg egyezéstől sem. Goldis a nemzeti pártban mindig a legszélsőbb jobboldali álláspontot képviselte, ami talán azzal is magyarázható, hogy neki voltak a legbensőbb kapcsolatai a görög-keleti klerussal. Megállapítható, hogy Goldis különakciója alapján megbolygatta a párt belső békéjét és nincs kizárva, hogy ennek nyomán egy egészséges tisztulási és kiaristályosodási folyamat fog bekövetkezni a pártban, különösen ami az elvi kérdéseket illeti. Goldis ugyan azt szerette volna, hogy akaratát a párt jelenlegi osztálytársaságában vigye keresztül, aminek természetesen

egyetlen előfeltétele Maniu Gyula eltávolítása lett volna.

A liberális sajtó jelentései szerint a nemzeti párt elégedetlencinek legutóbbi nagyszabású ülésén hoztak is egy olyan természetű határozatot, amely maga után fogja vonni Maniu Gyula távozását a párt éléről.

Munkatársunknak alkalma volt ebben a kérdésben egy vezető nemzetipárti politikussal hosszabb beszélgetést folytatni, akitől azt a határozott kijelentést kaptuk, hogy Maniu Gyula egyáltalán nem gondol arra, hogy eltávolozzék a párt éléről, annál kevésbé, mert a párt tagjainak osztálytársaságában — talán egy jelentéktelen kisebbségtől eltekintve — benne összpontosul. A nagyszabású értekezleten csakugyan megkísérelte a Goldis-frakció, hogy az ott megjelent nemzetipárti képviselőkkel egy bizalmatlansági indítványt fogadtassanak el Maniuval szemben, ezt az indítványt azonban az értekezlet a leghatározottabban elvetette. Maniu Gyula továbbra is a nemzeti párt élén marad, mert ő képviseli a legpregnansabban s a leg-

tántoríthatatlanabban azokat a nagy nemzeti és demokratikus elveket, melyekért a párt már hatvan éve küzd.

— A közeljövő — mondotta informátorunk — be fogja bizonyítani, hogy a párt milyen törhetetlenül ragaszkodik Maniu Gyula személyéhez és az általa képviselt politikához. Miaszkok a zavaró jelenségek, amelyek a párt életében az utóbbi hónapokban előfordultak, csakis a párt egyes tagjainak förelmetlenségéből fakadtak.

Maniu Gyula azonban hallani sem akar olyan megoldásról, amely a párt régi tradícióinak feladását jelentené. Maniu Gyula is arra törekszik, hogy szoros együttműködést, esetleg fuziót teremtsen valamelyik nagyobb regátbeli párttal, anélkül azonban, hogy a párt eredeti programja ezáltal csorbát szenvedne. Maniu tisztában van vele, hogy az erdélyi románság nagy tömegei az ő oldalán állanak és ezért a legnagyobb nyugodtsággal várják el magától minden olyan kísérletet, amely eddigi politikájának feladására akarja bírni.

A törökországi görögök üldözése a népszövetség előtt

Athén, okt. 23. A konstantinápolyi görögök üldözése miatt Görögország panaszát tett a népszövetségnél és azt a kérést intézte, hogy tisztelettel bírassza tanácsulésre ennek az ügynek a tárgyalását is napirendre.

Orosz földön inzultáltak a lengyel követség tagjait

Varsó, okt. 23. E hó tizenhetedikéről tizennyolcadikára virradó éjjel a szentpétervári pályaudvarok egyikén Tarnowskyt, a lengyel követség első titkárát és egy lengyel misszió tagját, Modgelewskyt ismeretlen tettesek megrohanták és inzultáltak. Moszkvában is három lengyel követségi tisztviselőt megtámadtak. A szovjetunió nevében másnap Stein népbiztos jelent meg a lengyel követségen és sajnálatát fejezte ki az eset fölött. Ugyanezen nap délutánján Wiszinsky lengyel ügyvivő a népbiztosok tanácsa külügyi vezetőjének Koppnak, tiltakozó jegyzéket nyújtott át és közölte, hogy legközelebb Varsóba jelentést küld az esetről. A jegyzék átvétele után Kopp a szovjetunió nevében ismételtén sajnálkozását fejezte ki az ügy fölött és megígérte, hogy szigorú vizsgálatot fog indítani.

Hölgyeim! Mélyen leszállított árak mellett árusítja filz és bársony modelljeit az

"IDEAL"

kalapüzlet, Cluj, Calea Regele Ferdinand 8. szám. Gólya-drúházzal szemben. Alakítások és formálások 48 óra alatt készülnek.

Mittelmann József ártatlanságáért

Nem Raszkolnyikov — de nem is Porfir

Megdöntjük a bíróságok fellelvését a gyilkosság lelki motívumairól. Egy kis környezettanulmány. Megfejtjük a Bachmadarasi letérés rejtélyét. Bírósági ítélet, amely önmagát cáfolja

(Cluj Kolozsvár, október 23. Az Uj Kelet munkatársától) Ha valaki gyilkol: valamelyes önből teszi. Ki szerelemféltésből veteledik bübre, ki részeg indulatból, bosszúból, ki perverz vágyból, ki pedig aljas pénzéhségből.

Miért gyilkolt Mittelmann? ha ő a gyilkos? Két bírósági ítélet fakszik előttünk, mindkettőben alig találunk választ erre a kérdésre, amelynek tisztázása talán a legfontosabb volna minden más fellelvésnél. De a tárgyalásoktól tudjuk, hogy a Mittelmann gyilkossági ügyét úgy a vád, mint a védelem „irodalmi” esetek játszotta ki. Az ügyész Raszkolnyikovként állította be Mittelmannút és így próbálta megmágyarázni a gyilkosságot, melyet hűltömben bizonyítottak vett. Nos Mittelmann nem Raszkolnyikov, mint ahogyan — minden sértő szónék nélkül — sem a vizsgálóbíró, sem az ügyész nem Porfir Petrovics, Dosztojevskij hatalmas regényeies, a „Bűn és bűnhődés”-nek híres vizsgálóbírója.

Miért gyilkolt volna?

Mittelmann József egyszerű falusi kereskedőember, aki még szinte gyerekzsámba menne, hiszen alig tizenkilenc éves volt akkor, hacsak edesapjának elhunyta folytán nem szakad a nyakába egy tizenegy tagú család eltartásának súlyos gondja. A pelyhadzóállu fiatalember már nehéz harcot vív az élettel, otthon a kis üzletet vezeti, közben pedig járja a falvakat és gabonát, szénát vásárol marosvásárhelyi cégek részére. És mert a közeli falvak zsidóságának kóserhusra is van szüksége, önánuk vág a sakter és ő árulja ki a húst.

A két ítéletben igen kevés szó esik azokról az okokról, amelyek Mittelmannút a gyilkosságra rávihették volna. A törvényszéki ítélet két vallomást idéz annak bizonyítására, hogy Mittelmann nagyon rosszul állott. Kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy az ítélet indoklása erre vonatkozólag egyáltalán nem fedt a bíróság csak a terhelő tanakat veszi számba. A törvényszéki ítélet indoklása szerint Farkas Herman és Máté Stefan azt vallják, hogy Mittelmann decemberben nehéz gazdasági helyzetben volt, mert nem volt pénze és kölcsönt sem tudott kapni, miát ahogy saját maga is elismerte. Ezzel szemben a tény az, és ez a törvényszéki tárgyaláson is bebizonyított nyert, hogy Mittelmann abban az évben hétszázezer lejt kapott bevásárlásra a marosvásárhelyi Búchler cégtől. Egész természetes, hogy a hét száz ezer lejes bevásárlásnál, mint közvetítőnek is megfelelő haszna kellett legyen. Másfelől a vajai jezsuita igazója, hogy egy nagyobb üvegüzletet bonyolított Mittelmanné, amelyből szép nyeresége volt, úgy hogy ténylegesen, ha Mittelmannak vagyona nem is volt, de bizonyos az, hogy igen rendszeresen, becsületesen tartotta fenn a családot és nélkülözést a legkisebb mértékben sem szenvedtek. Valóban igen különös volna, ha a gyilkosságra lelki adottságot jelentene az, hogy valakinek nincs készpénz-vagyona. Másfelől a törvényszéki ítélet teljesen elhanyagolja, sőt Mittelmann súlyos gazdasági helyzetének igazolására veszi Búchlernek azt a vallomását, hogy Mittelmann hétszáz ezer lejt kapott a szezon folyamán bevásárlásra „minden anyagi garancia nélkül”, tisztán csak erkölcsi megbízhatóságára építve. Mint mondtuk, ez a fontos lelki bizonyíték teljesen elcsúszott, észrevétlenül maradt pedig ezáltal logikusan meg van döntve az, hogy Mittelmann annak gyilkolnia kelljen olyan ötvétezer lejtért, amelyet pusztán szóra akárhány-szor bíztak rá s amellyel mindig bani pontos-sággal megbízónak legnagyobb meglepésére elszámolt. Ha Mittelmann becsstelen uton akart volna pénzhez jutni, sokszor forgott meg kezén sok, sok idegen ötvétezer lejt és soha se történt meg, hogy ebből akár egy banit el-tulajdonított volna.

De igazolni tudjuk azt is, hogy a kérdéses időben Mittelmann egy nagyobb szabású zab-tízletet bonyolított le és ez maga olyan értéket jelentett, mely minden kényeszerű pénzszerzés-

től felmentette volna. Nem áll az sem, hogy Mittelmann nem kaphatott volna kölcsönt, hiszen Mittelmannsának akkor még vagyonuk is volt, egy kis szőlőjük, melyet azóta bizony a sok hiabavaló ügyvédi költség elvitt.

Nincs tehát semmivel sem okadatolva a törvényszéki ítéletnek az a megállapítása, hogy Mittelmann tettének oka súlyos gazdasági helyzete lett volna, mert ha nem is volt kész-pénze, anyagi helyzete rendezett és biztosított volt.

Nem áll továbbá az sem, hogy Mittelmann, amennyiben pénzre nem lett volna szüksége valamely üzlet lebonyolítására, ne tudott volna legalábbis ugyanazon feltételek mellett mint Kohn révén pénzt szerezn.

Áll ezzel szemben az, hogy Mittelmann szézezrekre menő idegen pénzzel vásárolt be, állandó alkalma lehetett volna helyzetével visszaélni és mégis soha a legkisebb jelét nem adta annak, hogy pénzéhes és ezért nemcsak, hogy gyilkosságra, de a legkisebb bűnre is képes lenne.

Mittelmann — perverzül pénzéhes?

A táblai ítélet fellelvésében még tovább megy. Kissé különösen hangzik, de Mittelmann Józsefet mint perverz fiatlembert állítja be, aki ha pénzt lát, azonnal elveszti a magafölött való uralmat és akár „holttesteken gázolt át”, csak hogy pénzhez jusson. És hogy ez így van, a táblai ítélet dr. Prosper Despiné Psychologie naturelle II. kötet 399. lapjáról idéz. („Általánosságban meg kell állapítanunk, hogy a normális érzés nélküli emberek száma sokra rug, az ilyen egyének perverzitását erősen izgatja az arany és a pénz látása és így a pénzvágyának van a legnagyobb hatalma rossz lelkű fölétt: ezek az emberek kikerülhetetlenül bűnt fognak elkövetni.”) Egy jogi értekezésben mindenesetre az értekező magas jogi tudását árulja el egy ilyen idézet, ebben az ítéletben azonban Mittelmannra vonatkoztatva, legszerűebb meg-ítéléssel — egyáltalán nem állja meg a helyét és semmivel sincs indokolva, még Prosper Despin dr. szaktekintélyével és francia műveltségével, annál kevésbé, mert a francia írónak általánosságában tartott megállapításai valóban csak a Raszkolnyikov szerinti ifjakra vonatkoznak. Mittelmann József egy igen egyszerű jámbor vidéki fiatal ember, akinek még különösebb szenvedélyei sincsenek, a Ballavásáron is a várakozási időt, — amiát az ítélet is felemlíti, — szelid dominózással tölti el.

Hogyan került Kohn a Hollós-tetőre?

És ezek után térjünk rá magára a bűncselekményre és vessünk ki magunkból minden jóhiszeműséget Mittelmann József iránt, hogy annál világosabban és tisztán lássuk a tényt.

Eöb azonban lehetetlen már most ne érintenünk azt a minden fellelvést megragadó bizonyító munkát, amellyel a vád az előkészítés szándékát, tehát a szándékos rablógyilkosságot akarta igazolni. Míután megállapítjuk, hogy nem Mittelmann a gyilkos, egész természetesen elcsik a kísérlet is, amely utólagosan akar — előzetes szándékokat igazolni. De igen könnyű feladatunk lesz beigazolni azt is, hogy mindez, ami a bűncselekmény előkészítésére a vád részéről felmerült, helyét meg nem állja és már a tárgyalás során a körültekintő, komoly védelem mint gyenge kártyavárat dönthette volna össze.

Elindulunk Mittelmann Józseffel

Elindulunk tehát Mittelmann Józseffel, aki-ről a három bíróság állapítja meg, hogy gyilkos, Ballavásárról Marosvásárhelyre.

Mittelmann tehát, legalább bírói megállapítás szerint, gyilkolni akar.

Erre már napok óta készül, valamiképen a gyilkos szerzámot is elrejtí és nekiindul a hideg téli éjszakának azzal, hogy a legelő alkalommal Kohn Dávidot elteszi lába lól és pénzt elrabolja. Megtettük mi is hárman, a két tapasztalt kitéző detektívvel, Iconárral és Puchlapekkel azt az utat. Nem is éjjel, fé-

Mittelmann irtózik a vértől

De álljunk meg e szónál kissé: perverzitás. Mittelmann nem egy régi laprudósításban úgy szerepelt, mint mézárósiégény. Ezzel szemben tény az, hogy Mittelmann soha életében állatot le nem vágott, sőt amikor a sakter az állatot vágta náluk, még csak nem is segített neki, annyira gyenge szívű volt, annyira félt a vértől. Mézáróssága mindössze annyiból állott, hogy a már leölt és vértelenített állat busát ő mérte ki, de ha lehetett, ezt is másra bízta. Így tehát nem állhat fenn az sem, hogy Mittelmann valami perverz gyilkolási vágy, vérszomj vezette volna.

Ezzel ezt a kérdést, mely minden bűnözésnek az első alapvető kérdése, nyugodt lelkiismerettel zárhatjuk le:

Nem lehet semmi olyan tény megállapítani, amely csak haloványan is, csak felételezve is megmagyarázná, hogy hogy lehetett gyilkossá Mittelmann. Annál kevésbé, mert a bíróság erőien fellelvése a maga naivságában esik össze.

Egy kis környezettanulmány

A modern kriminológus állatogát nemcsak a tett helyére, de felkeresi a gyanúsított otthonát is. Bíró urak, Vizsgálóbíró ur. Ügyész ur: volt-e valamelyikük özvegy Mittelmann Izidornéékúál Vaján. Mert én voltam. És velem együtt a két derék detektív is, akik becsületese kötelességgel előbb Mittelmann bűnöségének bizonyítékát keresték. Én jól ismerem a falusi zsidó otthonok képét. Jól ismerem azt az életet is, mely ez a kis családé. Békésebb, melegebb falusi otthon én még nem láttam. De a detektívek se. Olyan rajogó tisztaság, rend mindenütt, hogy az ember szinte fél a bilincshez, a tárgyakhoz nyulni. A padló vakító fehér, olyan tiszta. Orosz, egyszerű butorok, de sehol egy porszem. S a székény tetején nemcsak alma és a szombati gyertyatartó, de könyv, sok könyv!

És aki egyszer látta Mittelmannét, ezt a szelid, békés arcot el nem felejteti. Ilyen arca nem nevel pénzéhes, perverz gyilkosokat. És aki látta a Mittelmann-lányokat, — az tudja, hogy itt szent tisztaságban őrzik a régi tradíciókat. S a gyermekek. Kilenc gyerek orgonásipja! Ott játszik kettő három az udvaron. Milyen tiszták, milyen rendesek! Bizony, nem falusi gyermekek ezek. Pedig hétköznap van s nem tudták, hogy jövünk s mi is, szénát vásárló kereskedőknek mutatkozunk be. S egy percere, mikor magunkra maradunk, Iconar és Puchlapek detektívek szinte könnyes szemmel néznek körül s mondják:

„Nem ilyen otthonból kerülnek ki a rablógyilkosok. Nem ilyen család gyermeke, aki gyilkol. Innen gyilkos el nem indulhat, ide gyilkos vissza nem térhet.”

nyes, pompás őszi napon. És végimentünk a Vácmány serpentinjéa, sűrű erdők között. Le se kellett volna érn a Vácmány aljába, ki gyilkolni akar, száz és egy alkalmat talál olyan hirhető helyeken, ahol már nem egy rablógyilkosság és nem egy utonaliás történt. Nem volt tehát semmi szüksége a gyilkolni akaró Mittelmann Józsefnek arra, hogy leérjen a Vácmány alá és legkevesebb arra, hogy látszólag megfajhatatlanul, Marosvásárhely helyeit a pompás országutól, melyen a szán könnyen siklik tovább, rátérjen egy dűlős, rossz megyei utra. Gyilkolásra való hely százával akadott előbb is. Hogy miért tértek rá, később fogjunk megmagyarázni, de folytassuk tovább a gondolatot. A bírói fellelvés szerint Mittelmann Józsefet éppen a Vácmányon zavarta volna meg tettének elkövetésében egy elhaladó szán, melyben vadászársaság ült és ezért tért rá a megyei utra, hogy így azután zavartalanul gyilkolhasson. Am rendben van. De akkor miért kellett ezen a megyei uton egy hosszú, keserves utat megtenni, mikor közben megint ezer és egy alkalma van a gyilkosságra? De mindentől eltekintve, hogyan lehetséges az, hogy Kohn engedte magát a Hollós-tetőre elvitetni akkor, amikor Marosvásárhelyre igyekezett. Hogyan került Kohn holtteste egyáltalán a Hollós-tetőre?

Amire nincs tanu

Ez az egész parnek a legizgatóbb, legérde-

gban

egyik igaznamája

Illanygyár igazságon ismerő büntetésait. Valgébizásból Hasek etéseket. Az igazsága alapján leprágai büntető-

fényt az egeri amájára, amely a hatóságokat. Amával 27 ezer j hiányát állapít a lopásból ki altisztát, de a bizonyítani és így az ezred tisztjei nek és ezen a át, hogy Hornik onsmát, aki tizy Seidl nevű sziggyarank. A többi mböző vállalatok egeket elköltötte, t néhány segítő- nagyot és segítő-

óról

nagy nemzeti rekért a párt már

dotta informató, hogy a párt dik Maniu Gyula tseit politikához. melyek a párt előfordáltak, osakis relmetlenségé-

allani sem akar t régi tradíciói- Gyula is arra tüködést, esetleg gyobb regátbléi a párt eredeti envedne. Maniu erdélyi románság ett állanak és gal hárt el ma- amely eddigi birni.

ök üldözése előtt

inapolyi görögök szét tett a népszö- hogy tűzzek a agynak a tárgya-

ák a lengyel tait

hetedikéről tizen- tptérvári pályá- lengyel követség zió tagját, Modge- phanták és inzul- lengyel követségi vjetunio nevében ag a lengyel kö- az eset föött. ssky lengyel ügy- gyi vezetőjének nyújtott át és ox jelentést küld áu Kopp a szov- ilkozását fejezte gy saigora viz-

kesebb kérdése annál is inkább, mert erre tulajdonképpen egyetlen egy tanu van csak: és ez maga Mittelmann József.

A vádiratban az ügyész is megtorpan a kérdés előtt és mert fogas kérdés számára, egy kézlegyintéssel elintézi: „nem is fontos, hogy Kohn Dávid hogy került a Hollós-tetőre.” Azután lejjebb mégis feltevésekhez fordul és három lehetőséget állapít meg: az egyik, hogy aludt, a második, hogy Mittelmann elkábította, a harmadik pedig, hogy erőszakkal vitte fel az ötkilométeres utra.

A törvényszék ebben a kérdésben már egzaktabb valamivel:

„evidens, hogy mikor a vádlott a madarasi utagázáshoz érkezett, — írja az ítélet — letért az országútról és Madaras felé hajtatott és ezt az áldozat nem vette észre, mivel biztosan aludt.”

A táblai ítélet erre vonatkozólag azt állapítja meg, hogy

„lehetséges, hogy Kohn Dávid nem ismerte teljesen az utat és nem is vette észre a megváltozott utirányt.”

E feltevésekre vonatkozólag mindenekelőtt magával a bírósági ítélet adataival kívánunk ténybeli, azonban az ítéletben figyelmen kívül hagyott cáfolatot adni. A törvényszéki ítélet megállapítja azt, (az eredeti ítélet 24. oldalán), hogy Kohn Dávid ismerte jól az utat, annyira, hogy még azt is tudnia kellett, hogy az utelágazástól másfélkilométernyire egy korcsma van. Ezt az ítélet állapítja meg. Ugyancsak az ítélet állapítja meg, hogy „ez az út egy hegyre visz fel, nagy erdők között, elhagyott, vad, járhatatlan helyeken át, maga az út nagyon hosszú és nagyon gyenge.”

E bírói megállapításokhoz hadd adjuk hozzá a magunk megállapítását: Ugyancsak száraz, pompás őszi napon, kifosztalan uti viszonyok mellett egy 24 lóerős Fiat gép csak úgy tudott ezen a megyei uton egyes helyeken felhaladni, hogy az autóból mindannyian leszálltunk. Ezek a helyek jóval a Hollós-tető előtt vannak, mint ahogyan a Hollós-tetőt jóval megelőzően nemcsak az út rosszabb, de a környék is sokkal elhagyottabb, vadabb, pusztább. Egy egész primitív szakértői szemle meggyőzi a bíróságot arról, hogy lehetetlen nemcsak télen, de nyáron is, nemcsak egy lóval, de kettős fogattal, sőt automobilal a backmadarasi megyei uton a tetőre feljutni, nemcsak úgy, hogy valaki elbóbiskol, elalszik, de anélkül, hogy le ne kellene szállni a kocsirol, vagy a szánról. Nem juthatott Mittelmann és Kohn a Hollós-tetőre úgy, hogy Kohn a szánon alszik. Az út olyan nehéz, hogy felületlenül le kell szálljon és egy darabot gyalog kell megtegyen. De tételezzük fel, — ami ezek után lehetetlen — hogy Kohn Dávid tényleg aludt, vagy elaltatták. Az ítélet szerint azonban Kohn Dávidot nem a szánon ölték meg, hanem a szánról leszállva az útról. Már pedig, hacsak nem alvó, lehetetlen az, hogy aludva, vagy elaltatva leszálljon a szánról és így legyen alkalma az éber embert Mittelmannnak tegyilkolnia. Ha meg felébredt és úgy szállott le, akkor fel kellett ismerje, hogy csapdába került s így Mittelmann ellenállás nélkül, orvul le nem üthette a bika erős embert.

Még tovább. Még egyszer fogadjuk el, amit elfogadni nem lehet, hogy aludt: olyan megrogzott, korlátolt tömeggyilkosa a világnak nincs, aki elviszi egy hegy tetejére, öt kilométerre, amikor sokkal előbb, sokkal jobb feltételek között, a maga alibi-jének sokkal egyszerűbb bizonyítási lehetősége mellett megölet valakit, aki alszik, aki tehát felébredhet. Mittelmannnak tehát, ha Kohn aludt volna, amikor hirtelen letért az útról, már jóval előbb kellett volna gyilkolni az első alkalommal, amikor az elhagyott erdő szélére ért. Ezek szerint lehetlenség az, hogy Mittelmann az alvó, vagy az elaltatott Kohn Dávidot vitte volna fel. A harmadik ügyési feltevés: az erőszak. Ugyan! Öt kilométeres rossz utra senkit erőszakkal felvinni nem lehet, még kevésbé az erős, izmos Kohn!

Egy másik lehetőség az, hogy Kohn Dávid nem vette észre, hogy az országútról letérnek egy olyan megyei utra, amelynek állapotát éppen a bírói ítéletből ragadtuk ki. Nem kell szakértői szemle, de az egyszerű józan ész logikája is parancsolja, hogy lehetetlen észre nem venni, különösen annak, aki szinte egész életét, mint vidéki bevásárló gabonakereskedő, uton tölti el, hogy a Székelyföld legfontosabb legsűrűbben járt országútjáról a szán egy ki-

megeyi utra tér át. És különösen lehetetlen, hogy ezt ne vegye észre azon a „hosszu és gyenge uton”, amely a Hollós-tetőig vezet.

Lehetetlen tehát, hogy Kohn Dávid, aki az utat jól ismerte, alva vagy elaltatva, vagy akaratan kívül, erőszakkal került a megyei utra és tette meg a nehéz, légvonalban is szinte ötkilométeres utat a Hollós-tetőre. Bizonyítani tudom eskü alatti vallomásokkal, hogy Kohn Dávid nemcsak az országutat ismerte, de ismerte a Backmadarasra vezető utat is.

Ebből következik tehát az a természetes, magából a bírói ítélet megállapításaiból logikusan folyó tény:

Mittelmann és Kohn közös akaratlanul kerültek fel a Hollós-tetőre

A megállapításunk tehát az, hogy Mittelmann és Kohn közös akaratlanul, ébren jutottak a madarasi utra és a Hollós-tetőre. Egy olyan eseménynek kellett tehát bekövetkeznie, amely Kohn-t feltétlenül rábírta arra, hogy eredeti célkitűzése, Marosvásárhely helyett Backmadarasra menjen. Valaminek törésnie kellett, valami nagyon súlyos eseménynek, mert csak így magyarázható meg, hogy Kohn Dávid eltér eredeti szándékától és elfut, elmenekül az országútról.

Kohn beszélt rá Mittelmann

Kohn Dávid akaratáról van szó. És nem ok nélkül. Mert igazoljuk a következőkben azt is,

Tízmillió lejjel megszökött a jugoszláv kormány máramarosszigeti sószállítója

Tivadar István volt főszolgabíró rosszul sikerült szószövegetekre elköltötte a máramarosszigeti kisémberek pénzét

(Sighetul-Marmatie-Máramarossziget, október 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Máramarossziget gazdasági életének óriási és kínos szencziója van, ami az amúgy is súlyos krízissel és állandó pénzühiánnyal küzdő piac hitelképességét alapjában rendeltette meg. Tivadar István, egy nagy kereskedelmi export és importiroda tulajdonosa, tíz és félmillió lej adósság hátrahagyásával néhány nappal ezelőtt eltűnt a városból.

Tivadar István a vármegye legtekintélyesebb és legnépszerűbb polgárai közé tartozott. A magyar rezsimben főszolgabíró volt, az impérium-változáskor azonban nem tett esküt. Bár ruszin származású volt, a régivágású magyar urnak volt a típusa, tetőtől-talpig becsületes, akinek szavában vakon bízott mindenki. Az impérium-változás utas exportimport irodát nyitott és hatalmas üzleteket bonyolított le Csehszlovákiával.

A Pasic-kormány uralma alatt ő kapta meg a máramarosi sóbányák termékeinek jugoszláviai exportmonopóliumát. A szállítás óriási forgókéjét igényelt és ezért Tivadar

Herbert Samuel jövő év júniusáig marad hivatalában

Nincs még kiszemelve az új kormányzó személye. Az új hedzsászi király feltételek nélkül hajlandó aláírni az anglo-hedzsászi szerződést

(Jeruzsálem, okt. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Palesztina főkörmányzója, Sir Herbert Samuel, aki néhány nappal ezelőtt Genfben utazott, hogy a népszövetség mandátum-bizottsága előtt Palesztina közigazgatásáról beszámoljon, közvetlenül elutazása előtt kihallgatáson fogadta a palesztinai sajtó képviselőit. A főkörmányzó kijelentette, hogy 1925 júniusáig marad hivatalában. Azt a kérdést, hogy ki lesz az utódja, az angol kormány még nem döntötte el. Sir Herbert Samuel azt is kijelentette, hogy Sir Gilbert Clayton államtitkár tavaszkor megváltja állásától.

Beszélgetésének további részében a főkörmányzó rámutatott arra, hogy a Palesztina-kölcösön keresztülvitelét az angol parlamenti választások hátráltatják. Az állampolgárság rendezése hasonlóképpen a választások miatt szenved halasztást. Az állampolgársági törvényjavaslat már készen van. A javaslat szerint Palesztina összes lakói zsidók és nem zsidók kétésetendei otlakás után automatikusan palesztinai állampolgárokká válnak. Nyilatkozatának a végén a főkörmányzó megerősítette azt a híresztelést, amely arról számol be, hogy Transzjordániát Palesztina annektálni fogja. A hír alapja mindössze az, hogy Transzjordánia emirje, Abdulláh és az angol kormány között most folynak azok a tárgyalások, amelyekben Transzjordánia közigazgatási kérdéseit szabályozni fogja.

hogy nem Mittelmann vehette rá Kohn-t, hogy az útról letérje, de Kohn Mittelmann-t.

Mittelmann tizenhét éves, félénk, bárdolatlan falusi gyerek. Kohn negyvenkét éves tapasztalt, komoly gondolkodású kereskedő, akiről a bíróság maga tartja szükségesnek a vád tanui utján megállapítani, hogy „komoly, energikus és elhatározott” ember. Már pedig senki elképzelni nem tudja, még ha nem is kell bírói ítéletet hozzon, hogy ez a tizenhét éves gyerek ezt a komoly és energikus embert arra a bizonyos félelmetes és rossz utra rá tudta volna venni, ha az nem akarja, sőt ha éppen nem ő az, aki akarja.

Ezek után tehát a gondolatokört a legszűkebbre vontuk össze és kénytelenek vagyunk elfogadni Mittelmann Józsefnek azt a beállítását, amit különben immár tanuk által is a legnagyobb mértékben valószínűsíteni tudunk: Mittelmannnak szánját megtámadták, Kohn megijedt és így az ő felszólítására és kérésére tértek Marosvásárhely helyett a backmadarasi utra.

Állítom tehát, hogy egyedüli lehetőségként valószínűnek kell elfogadni Mittelmannnak azt a valószínűsítést, hogy már a Vacmány-tető alatt utonállási kísérlet történt ellenük, ez Kohn-t annyira megijesztette, hogy még a fátkban is támadó embereket látott s ő kívánta azt, hogy Backmadarasra menjenek.

Mi történt a Vacmány alatt és mi a Hollós-tető titka: erre holnapi számunkban adok választ. Székely Béla.

bankoktól és magánosoktól tekintélyes összegeket vett fel. Mithogy megbíztak benne és nagy kamatokat is fizetett, mindenki szívesen állt rendelkezésére, sokan önként kinalták fel pénzüket.

A Davidovits-kormány nem aprotálta a román-jugoszláv szerződésnek a sószállításra vonatkozó pontjait és Tivadar ezért óriási veszteségeket szenvedett. Tizenhárom nappal ezelőtt elutazott azzal, hogy ügyeit megrendezni, azóta nem adott életjelet magáról. Mithogy időközben a családja is elutazott a városból, a hitelezők feljelentést tettek az ügyészség ellen. A hitelezők között nagyon kevés a tökéletes, legtöbbször a középosztályhoz tartozó szegény emberek, akik Tivadar becsületességében bízva, utolsó filléreiket adták oda kölcsönként. Hír szerint Tivadar előkelő barátai és rokonai pénzét gyűjtöttek össze a kisémberek kielégítésére. A pénzügyi körökben uralkodó nagyfokú izgalomra jellemző, hogy a bankok a hitelnyújtást egyelőre teljesen beszüntették.

London, október 23. Az angol kormány Husszein hedzsászi király lemondása után kijelentette, hogy a Husszein által előterjesztett javaslatot, amely szerződést akart létrehozni Nagybritannia és Hedzsász között, hajlandó tovább is tárgyalni. Rejjál-Assil dr., abinea Ali királytól felhatalmazása van arra, hogy a tárgyalásokat tovább folytassa, feleletként egy jegyzéket nyújtott át az angol kormánynak, amelyben közli, hogy az ő megbízatása egy új, minden feltétel nélküli szerződés aláírására szól.

Azon feltételek között, amelyeket Husszein az anglo-hedzsászi szerződéssel szemben támasztott, első helyen szerepelt Husszeinnak a Balfour-deklaráció elleni óvása. A feltételek visszavonása azonban már tulságosan elkészt, mert Anglia időközben egész brüszkül hagyta bukni a követelődő Husszeint és úgy látszik, hogy Ali az új király sem várhat sokkal jobbat az angol kormánytól.

Amerika bukaresti követe ismét elfoglalja hivatalát

Bukarest, október 23. Peter Jay Amerika romániai követe, aki tudvalevőleg egy hónappal ezelőtt a petróleum-törvények körül támadt differenciák megmagyarázásra Washingtonba utazott és akiről olyan hírek keringtek, hogy visszahívták, november elején Bukarestbe érkezik és ismét elfoglalja hivatalát.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.

Serb Pável vezekel...

(Cluj-Kolozsvár, okt. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egy júliusi péntek estén dinamit robbant a jászahelyi zsidó templomában. A bűn tudatától remegő kezek összecserelték a halál drótját, a gyújtószinort és a robbanó halál már csak az üres templom falait vetette szájjal, emberéletben nem tett kárt. A merénylő kez egy bányamunkás kérges tenyere volt, a kéz Serb Pável keze, de a hang, amely a munkáskezet rombolni küldte, nem az ő hangja volt.

A nagysokára és vontatottan meginduló vizsgálat során Serb Pável, a templomrobbantó, nem is próbált tagadni. Első szóra megtört büntetésének roppant súlya alatt, elmondott mindent, megnevezte a felbujtóit, köztük azt is, aki ezer lejt fizetett neki a templomrobbantásért. Serb Pável, a robbantás paraszt, a lelkiismeretét minden gyötrelmével végigélte. Nem tudta megbocsátani magának, hogy ezer lej verdijert istenházának elpusztítására vállalkozott. És Serb Pável felvezetett a alapjában véve romlatlan lelkeben megindult a tisztulási folyamat. A megbánt bűn súlya alatt roskadozó és szenvedő emberek módjára, a bűnhődésben kerestek megnyugvást és enyhülést.

Serb Pável valósággal sóvárogta a bűnhődést és a szó szoros értelmében rimázkodott az igazságot terő hatóságoknak, hogy mérijék ki számára a neki járó büntetést. És itt kezdődik Serb Pável csodálatos kálváriája. A törvényűdők urak nem akarnak megböngyörölni Serb Pável szenvedésén és elzárják előle a megnyugtató és lecsillapító vezeklés útját. Hogy Serb Pávelt, aki erőnek erejével tömlöcven szeretne ülni és aki faluszerte kiülődvagyörűdve hirdeti hangosan a bűnét, ártatlannak deklarálta: ez ama bizonyos magas politika. Mint ahogy az is a magas politikához tartozik, hogy az annak idején megtartott vizsgálat legfőbb vezetője a belügyminiszterrel és az országgal azt akarta elhitetni, hogy egy neológ zsidó követte el a merényletet.

Csak hogy Serb Pável egyszerű eszével sohasem fog tudni felemelkedni ennek a politikának a megértéséig. Ő csak annyit tud, hogy vétkezett és rendes ember módjára meg akar fizetni a vétkeért.

Amikor — furcsa hogy ilyen is megesik — bizonyos körök kérésére semmiképpen sem akarta magát ártatlannak vallani, — elrendelték elmállapotának megfigyelését. Mit tudta szegény ember, hogy mit jelent ez a megfigyelés, ami eddig csupán a gazdag emberek privéiguma volt. Ő az elmeorvoshoz, az egyre hangoztatta a maga igazát.

— Nem vagyok én bolond, — erősítette folyton sokak megrösznyődésére — csak akkor voltam bolond, amikor ezer lejtért vállalkoztam istenházának elpusztítására. Zárjanak be érte, mert megérdemlem.

Ugy látszik, hogy a bebörtönzésre is külön protekció kell, mert Serb Pávelt minden tiltakozása ellenére ártatlannak nyilvánították és szabadlábra helyezték. Mindezt csak abból az alkalomból irtuk le, mert hírt vettük, hogy Serb Pável most már a saját módján vezekel. Hétszámra ki nem mozdul a viskójából, munkába nem jár. Nem akar dolgozni, de beszélni sem akar senkivel sem. Minden közeledést és tanácsot ezzel a lakónikus mondatával utasít vissza:

— Minek az? Ugy sem élek én már sokáig, mert kezem emeltem az Isten házára.

Serb Pável szigorubb volt önmagához, mint a földi bíróságnak, önkéntes börtönre ítélte magát. Vajon sohasem fog azoknak a lelkiismerete megszólalni, akiknek agyában fogant meg az istenkáromló merénylet és akiknek csak eszközül szolgált a becsületlen vezeklő Serb Pável kérges tenyere?

— Macdonald szerint a munkáspárt kilátásai kedvezőek. Londonból jelentik: Macdonald a választókhöz intézett manifestumában rámutat azokra az eredményekre, amelyeket a munkás kormány hivatalba lépése óta úgy a belföldön, mint a külföldön ért. Igaz, mondja a manifestum, hogy a munkáspárt a választási kampányban olyan ellenzékre talált, amire még nem volt példa, mégis örömmel látja, hogy a munkáspárt kilátásai nagyszerűek. Macdonald

kerületében a helyzet nem éppen kedvező a miniszterelnökre, mert Williams kapitány liberális ellenjelöltjét a konzervatívok is támogatják. Mindamelllett remélik, hogy a munkások, de különösen a nők támogatása meghozza Macdonald győzelmét.

— Móríc Zsigmond új darabja és a pesti kritika. Szerdán este mutatta be a Vigszínház Móríc Zsigmond új drámáját, a „Vadban”. A darabot a budapesti sajtó túlnyomó többsége kedvezőtlenül bírálja. A kritikusok szerint a darab, amely ezerhatszázötödől való történelmi témát dramatizál, elhibázott. A drámából, mely Holics várurának, Révay Fereneknek és nejének, Forgács Zsuzsánnának szerencsétlen házasságát tárgyalja, hiányzik a cselekmény és a konfliktus csak szavakban, némely helyütt irodalmiatlan kifakadásokban van érzékelhető. Az előadás főszereplői Gombaszögi Frida, Lukács Pál és Hegedüs Gyula voltak.

— A diáksegélyző bizottság felhívása. Az egyetemi beiratkozások végső határideje lejártában van. A kültöldi főiskolákra szorult véreink insége ilyenkor éri el tetőpontját. Ha október végéig nem teremtik elő a szükséges összeget, a tanulmányaik befejezéséhez közel álló ifjaink közül sokan elveszítik a tétlét. Ez óriási károsodást jelent nemcsak az ő fiatal életük ökonómijában, hanem a mindnyájunkban is. Akik tehát megértő szívekkel vannak irjúságunk súlyos küzdelmei és a zsidóság jövője iránt, adakozzanak önként erre a nemes célra és adakozzanak minél előbb! Testületek és egyesek, kiknél blokkok vannak kihelyezésre, szíveskedjenek önkéntes adományukat sürgősen beküldeni Bergner Mór nagykereskedő, Cluj, Str. Regina Maria 18. sz. címére. A bizottság nevében dr. Eisler Mátyás főrabbi.

— Ha a férjet névtelen levéllel akarják feltéknényé tenni. Lakós Sándor kolozsvári kereskedősegéd az év februárjában vonult be katonai szolgálatra, itthon hagyva feleségét és néhány hónapos kisgyereket. Lakós Sándort szolgálattételre az egyik ploestii ezredbe osztották be, felesége pedig, aki két évre számszöveg lett, Szamosfalván lakó szüleivel költözött ki. A fiatal férj egy szép napon levelet kapott, amelyben a level írója, aki nem nevezte meg magát, arról értesítette, hogy itthonmaradt felesége egy fiatalemberrel szerelmi viszonyt folytat. Lakós Sándor, aki amúgyis elég feltékeny volt, a levél vétele után azonnal szabadságot kért, hogy a hitlen asszonyon megbosszulja magát, de nem kapott szabadságot és ezért megszökött. Lakós Sándor július 11-én éjjel érkezett Szamosfalvára, ahol azonnal apósa házához ment és feleségét kérdőre vonta, majd meg akarta verni, de a derékszajjal olyan szerencsétlenül ütött az asszony felé, hogy az ütés az asszony karján ülő kis gyereket találta el és kitépte a kis gyerek szemét. Lakós Sándor ma délelőtt állott a hadbíróság előtt, hogy tettéért feleljen. A hadbíróság tanácsa székében és súlyos testisértésben mondotta ki bűnösnek és ezért az enyhítő körülmények figyelembevételével négy hónapi fogházra ítélte.

— Tiltott műtét miatt letartóztattak egy aradi szülésznőt. Aradról jelentik: Az aradi rendőrséghez már régebben érkeznek feljelentések Vancea Mária szülésznő ellen, hogy tiltott műtétet végez. A múlt héten a mentők beszállították a kórházba Muanteanu Klára aradi urilányt, aki, amint a beható orvosi megállapította, rosszul sikerült tiltott műtét után annyi vért vesztett, hogy eszméletlenül került a kórházba. Azóta az állapota annyira javult, hogy ma elhagyta a kórházat. A kórház feljelentésére a lány ellen a rendőrség bevezette a nyomozást. Ma kihallgatták és elmondotta, hogy a műtétet Vancea Mária hajította végre rajta. Mindkettőjüket letartóztatták és átadták az ügyészségnek.

— Öngyilkosság tüzhallal. Pozsonyból jelentik: Szova Rozália pozsonyi munkásnő bezárkózott Főrov uti lakásának kamrájába, öngyilkossági szándékból leöntötte magát petróleummal és meggyújtotta. Borzalmas sikoltására a szomszédok beszkartak rohanni, de a bezárt ajtót nem tudták felcsúszítani és mire fejüket kerítették, már csak megszűnő holttestét találták a kamrában. Tetének oka gyógyíthatatlan betegség.

— Játék közben összegett egy kétéves kisleány. Ma délelőtt a feleki csendőrség telefonon jelentett a kolozsvári ügyészségnek, hogy tegnap délután Nicora Anna kétéves kisleány játszódás közben a forró tüzhelyre esett, ahol teljesen összegett. A kolozsvári ügyészség utasította a feleki csendőrséget, hogy terjessze ki a vizsgálatot annak megállapítására, terhel-e valakit a szerencsétlenségért felelősség.

— Fémilliót sikkasztott egy aradi pincéző. Aradról jelentik: Aradon mindenki tudta, hogy a Városi-kávész főpincézőnek, Schiller Károlynak a feleség minden mennyiségű pénzt elbelyez uszorkamatra. Megbiztak benne, mert eddig nem fordult elő semmi baj, a reá bízott pénzeket a megállapított időben mindig visszaszolgáltatta. A nehéz gazdasági viszonyok a főpincézőnő üzletét is megingatták. Adóssai egymásután lettek fizetésképtelnek. Pár hétig még kuzhatta és megtett mindent, hogy a helyzeten segítsen, majd mikor ez sehogys sem sikerült, egyszerűen bejelentette megbízóinak, hogy a pénz elveszett. Csak ma, amikor a kihelyezők jelentést tettek a rendőrségnek, tudott ki, hogy a főpincézőnőre mily nagy összegek voltak bízva. Az eddigi feljelentések szerint fémillióra rug az az összeg, amivel Schillerné nem tud elszámolni. Letartóztatták.

— Kilenkszáz ezer ember vesztette életét a japán földrengésben. Tokiótól jelentik: A japán kormány most tette közzé a múlt évi földrengés áldozatainak statisztikáját. A statisztika szerint a fő földrengésnél kilenkszáz ezer ember elpusztult, ötvenezer megsebesült, tízennyezer ember eltűnt és hétszáz ház dőlt össze.

— Környe Béla visszakerült a magyar operához. Budapestről jelentik: Környe Bélát, a kiváló operaszenekest, az operaház igazgatósága ismét visszakerülteti az operaházhoz.

— Egy romániai zsidó író jubileuma. Bukarestből jelentik: A napokban ünnepelte itt Schwarzfeld ötven éves írói jubileumát. Az író ez alsalomból meleg ünnepeletésben részesítették barátai és tisztelői. Schwarzfeld, aki az utóbbi években szűkös viszonyok között élte át, ebből az alkalomból kis házat fog kapni, ahol zavartalanul és a napi gondoktól mentesen fogja írni működését folytathatni. Schwarzfeld nemcsak mint publicista, hanem mint a regáti zsidóság történetírója is sokat dolgozott. Évkönyveiben ismertette a romániai zsidóság kulturális jelenségeit és becsületesen harcolt testvérei jogaiért.

— Halálos kimeneteli verekezés Mezőszentpéteren. Hétfőn délelőtt jelentette a mező-szentpéteri csendőrség a kolozsvári ügyészségnek, hogy a falu határában Görbe Sandor negyvenkét éves gazdálkodó eszméletlen állapotban találták meg. Az előhívott járási orvos az eszméletlen gazdálkodót újra magához térítette, aki elmondotta, hogy a falu határában, amikor haza akart térni, a sötétben négy ismeretlen ember megtámadta és botokkal addig ütötték, amíg elvesztette az eszméletét. A járási orvos véleménye szerint a megtámadott gazdálkodó súlyos belső sérülésein kívül több helyen csonttörést is szenvedett. Görbe Sándort hazaszállították a lakására, ahol az orvos azonnal kezelés alá vette, de nem lehetett megmenteni az életnek, mert a mező-szentpéteri csendőrség újabb jelentése szerint tegnap délután sérüléseibe behalt. A kolozsvári ügyészségről elrendelték a hulla felboncolását és egyben utasították a csendőrséget, hogy folytassák a nyomozást az ismeretlen támadók kézrekerítése végett.

* Parlow kisasszony hegedűjének hangja legmelegebben zengő bársonyos hang, amit Isaya fénykorának napjai óta hallottunk. Valósággal megbabonázta hallgatóit. Nagyobb hatást beltett, mint az utolsó tíz esztendő bármely más művésze. A melódiák ujjai alól oly könnyen jönnek elő, mint a táncoló napsugár a víz tálra fölött. A legnehezebb technikai részt játézi könnyűséggel győzi le. (Montral Star.)

* Falinaptárakat cégjelzéssel és színes nyomással olcsón szállít „Imperial” grafikai vállalat, Cluj, Minorita utca.

Véres harc bojár kormánycsapatok és bolsevik bandák között

Belgrad, október 23. Szófiából jelentik, hogy Srdona Gira mellett összetűzés volt a kormánycsapatok és egy erős kommunista banda között. A harc több óráig tartott és a kormánycsapatok hét halott veszteséggel kénytelenek voltak visszavonulni. Burgas környékén is harc folyt a kommunisták és a katonaság között. Itt a kommunistákat átűzték Törökországba, ahol a török csapatok lefegyverezték őket.

Legjobb férfiszövelek

Schwarz Jenő utódánál
 Cluj, Strada Regina Maria No 14.

KÖZGAZDASÁG

A pénzünnnyal magyarazzák a lej emelkedését

(Cluj Kolozsvár, október 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) A lej árfolyama aránylag rövid időn belül 15 százalékkal emelkedett. A lej emelkedését az egész közgazdasági élet bizonyos közömbösséggel veszi tudomásul és okait illetőleg nem tud precíz megállapításokat tenni. Nagyjában érthetően tarják az emelkedést, mert hiszen egész gazdasági életünk hanyatlást mutat, a kivétel csökkenés a kényszerregezési eljárások levinája egyre nő. A lej zürichi értékelését egyedül a belföldi nagy pénzünnnyal lehet valószínűleg megmagyarázni. A kereskedőknek ugyanis nincs pénzük, hogy a piacra kerülő valutákat és devizákat megvásárolják, ami természetesen a fuikínlatban levő belföldi devizák árcsökkenésére vezet. A lej emelkedése iránti bizalmat csakis egy tényleges belföldi kölcsön sikere biztosítana. A lej emelkedését egyelőre a detailkereskedelem csökkenő árában lehet észrevenni. A kereskedők a közönség csökkenő vásárlóképessége miatt az árleszállításban máris elmentek a végső határig. A bankok a lej árfolyam emelkedésével kapcsolatban a hitelt még jobban megszorították. Ellenben a kistőkésék — főleg a sok kényszerregezési eljárás hatása alatt — tömegesen rakják be a bankokba pénzüket. A betétek emelkedésétől közgazdasági körökben a hitelviszonyok javulását várják.

Nem jelentkeztek a hitelezők az Akontz-cég bíróságon kívüli kényszerregezési ügyében. M-girta az Uj Kelet, hogy az Akontz Sándor utóda cég fizetésképtelenségét jelentett és bíróságon kívüli egyezség megkötésére hívta fel hitelezőit. A kitűzött határidőre azonban a cég ügyvédje, dr. Socol Aurélnak irodájában mindössze csak két hitelező jelent meg és így az egyezséget érdemben nem tárgyalhaták. A cég még egy kísérletet tesz hitelezőinek bíróságon kívüli egyezésre való összehívására és amennyiben a hitelezők ekkor sem tanusítanak nagyobb érdeklődést, kénytelen lesz bírósági kényszerregezési eljárást igénybe venni és ennek költségeivel a hitelezők kielégítési alapját csökkenteni.

Felügyelő bizottság kiküldését kéri a Landesmann és Weisz kényszerregezési ügyben. Dr. Erdélyi János, dr. Klei Miasa, dr. Bartha Ignác és Rosin ügyvédek londoni, bécsi és olasz hitelezők képviselőiben, akik közel 4 millió lejjel vannak érdekelve, kérelmet adtak be, a törvényességhez, hogy a Landesmann és Weisz cég kényszerregezési ügyében nevezzen ki a vagyonfelügyelő mellé egy felügyelő bizottságot a státus pontos megállapítására és az üzletvitel ellenőrzésére. A bizottság elnökévé Ferenczy Jenőt, az „Ageco“ kolozsvári fiókjának igazgatóját kéri kinevezni.

Svájc megszigorította a faimportot. Beraról jelentik: A szövetségi tanács a „Der Bund“ értesülése szerint hatályon kívül helyezte az 1923 február 16-án kelt rendeletet, amely az építési és a nyersfa szabad importját engedélyezi. Faárut ezentúl ismét csak az egyes hatóságok behozatali engedélye alapján lehet importálni. A svájci lapok a rendelkezést azzal okolják meg, hogy az utóbbi időben a rossz valutájú országokból nagy mennyiségű fa került Svájcba.

Hír angol kölcsönkínálásokról. Bukarestből jelentik: Hír szerint egy angol pénzcsoport harmincmillió font sterling, azaz huszonegyötmillió lej kölcsönt ajánlott fel Romániának. Ebből a pénzcsoport tizenötmillió fontot készpénzben fizetne, tizenötmillió font értékben pedig vasúti és postai anyagot szállítana. A hír szerint, mely még megerősítésre szorul, az

angol pénzcsoport sem zálogot, sem petróleum területekre előjogot nem követel Romániától. A kölcsönüggyen a tárgyalásokat a Dawes kölcsön lebonyolítása után a Banca Nationala folytatná le. A kormány körében az ajánlat híre nagy örömet váltott ki.

Csehszlovákia belföldi kölcsönt vesz fel. Prágából jelentik: A kormány egy nagyobb belföldi kölcsön felvételét tervezi. Ezt a külföldi kölcsön felvételével egyidejűleg az őszi, illetőleg a téli hónapok folyamán fogják jegyezésre hírní.

Újabb válság fenyegeti a francia frankot. Párisi jelentések szerint a francia valuta piacon érezhető újabb ingadozások nagy aggodalmat keltenek a kormánykörökben. A frank esését pillanatnyilag csak az angol-amerikai bankok Franciaországnak adott kölcsönével lehetett fent tartani. Most azonban újabb nyugtalanítás észlelhető a pénzpiacra, amit az a fő rülmény fozoz, hogy Franciaországban 20 millió métermázsra gabonára van szükség, amit a gyarmatokról nem tud fedezni. A 20 millió métermázs bevezetése három milliárdot igényel s minél később szerzi be az állam, annál nagyobb hockázatot vállal. A kormány az államhivatalnokok fizetését is kénytelen volt csökkenteni, ami szintén növeli a deficitet. A frankspekulánsok máris kihasználják a válságot, ami könnyen vezethet a frank újabb árfolyamcsökkenésére.

Jugoszláviában kölcsönt kapnak a kézműiparosok. Ujvidékről jelentik: A jugoszlávai kézműiparosok már régebben mozgalmat indítottak, hogy a kormánytól az ipar fejlesztésére kölcsönt kapjanak. Ebben az ügyben a tárgyalások meg is indultak a kormány és az iparosok között. A kormány hajlandónak mutatkozott bizonyos feltételek mellett kölcsönt nyújtani az iparosok számára. Minden iparos három jótálló aláírása ellenében ötezer dinár kamatmentes kölcsönt kaphat a Nemzeti Banktól.

A mai valutapiac

A mai rapon némi szilárdulás mutatkozott. A kereslet felélénkülésével és jóval felülmutta a kínálatot. A következő árfolyamokon történtek kötések: Osztrák korona 395—400, magyar korona 415—425, cseh korona 515—525, francia frank 930—940, svájci frank 3420—3440, angol font 805—810, dollár 175—177, olasz lira 780—800.

Valutapiac október 23-án:

Bukarest. Devizák: Páris 930, Berlin —, London 793, Newyork 177—, Róma 777, Zürich 3400, Bécs 525, Prága 2500, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 700—, márka 4300, leva 121, török lira 90, font sterling 800, francia frank 930, svájci frank 3400, olasz lira 770, drachma 300, dinár 250—, dollár 17500, lengyel marka 3300, osztrák korona 2500, magyar korona 23, cseh korona 510.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 12350—12350, Amsterdam 20475—20475, Newyork 51912—52000, London 334125—3342, Páris 272150—2725, Miláno 226983—226100, Prága 154750—155000, Budapest 68—6800, Belgrád 75000—755, Bukarest 29250—29500, Varsó 100—10000, Bécs 7850—7825.

Határszéli városban

egy nagy vevőkörrel rendelkező, 15 év óta fennálló rövid, szövött és galanteri áru

Angro üzlet eladó

berendezéssel, más vállalkozás miatt — Cim a kiadóhivatalban.

SPORT

Ismét elmaradt a KKASE—Victoria mérkőzés

A két csapat őszi mérkőzését, kétszeri elhalasztás után, tegnap délutánra tűzte ki az intézőbizottság, de azt ekkor sem játszták le. Az elmaradásra az adott okot, hogy a KKASE nem állíthatta ki csapatát, tagjainak elfoglaltsága miatt. Illetékesek úgy tudják, hogy ez az elmaradt mérkőzés két pontot jelent a Victoria javára, amit mi egy kissé igazságtalannak tartunk. A KKASE játékosai mind egytől-egyig lekötött fixfizetésű emberek, akik a munkaidőben nem játszhatnak. Ezt, véleményünk szerint, tekintetbe kellene venni.

A III. kerületi TVE Kolozsvárt. Ma távirat érkezett a Bukarestben tartózkodó Tatár professzortól, hogy kezében van a III. kerületi TVE részére a beutazási engedély. Ez rendjén volna, de szeretnők látni már a III. kerület táviratát és hogy hajlandó Kolozsvárra lejönni. A helyzet ugyanis az, hogy a budapesti csapatok le vannak foglalva a bajnoki mérkőzésekkel és csak abban az esetben jöhetnek le, ha ellenük belemegy a mérkőzésnek hétköznapra való elhalasztásába. Még van egy mód. November 2-án Budapesten válogatott mérkőzés lesz Zágráb válogatottja ellen, ha erre a napra a III. kerület szabad, úgy remélhetjük, hogy ekkor meglátjuk a III. kerületieket a kolozsvári pályán játszani. Az ügy még a napokban eldőlt, mert távirati megkeresés ment Budapestre és arra a válasz remélhetőleg mielőbb megérkezik.

Braun Csibi súlyosan megsérült. Braun Csibi, az MTK kiváló szélsője vasárnap, az FTC mérkőzésén összeütött Jouszárral (FTC) és ekkor olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy valószínűleg pár hétig, esetleg az egész őszi szezonban nélkülözni fogja őt csapata. Állítólag inszalag-szakadást szenvedett.

társatkeresek

250,000 lej tökével. Leveleket „Komoly“ jelleg alatt a kiadó rovájába 8022

Salon Pompadour

Str. Memorandului 12.
angol szabászi osztály
vezetését elvállaltam. Costumok, kabátok készítését és alakítását garancia mellett vállaljuk.
FEKETE SÁNDOR, angol nőiszabász

Double raglanok

férfi- és fiuruhák
M. Neumann
cégnél Cluj, Piata Unirii 14.

Klinger-féle reflexüveg minden méretben kapható:

Grossmann Jenő

műszaki üzlet Oradea-Mare, Baross-utca 10. sz. Sürgönyeim Grossmasin. Telefonszám 2—86

Szőrme és fonalfestés!

Ősziruhákat és bármilyen kelmét a legjobban fest és tisztít
„KRISTÁLY” KELMEFESTŐ-GYÁR
CLUJ
Telefon 500

Szőrme és fonalfestés!

